

I dag

EITT HÁLVTHUNDRAÐ
ÁRA MINNI

Heimsins största skipsvanlukka

»TITANIC« — heimsins största skip, skipið, ið sjálfvirk í Várharna var mentur at sokka — lá longu við havsins botn 5 samdögur eftir at það var farið úr bretska havi — náttina millum 14. og 15. apríl 1912. Heimsins största skipsvanlukka var hend — 1503 mannalív forust hessa vanlukkunnar á Atlantshavinum.

ISFJÖLL FYRI STAVN

Soleiðis ljóðaðu boðini frá teimum, ið hövdu til arbeiðis at hyggja eftir isfjollum; men nú var ov seint. Skiparinn hevði bert 30 sekundir at halda hesum 46.000 tonsararum leysan av einum stórum isfjalli, ið fór skúrandi aftur við borðnum. Heast skipið hevði 22,5 míls ferð merktist lítið til samansloytin, ja, mong innborðu hövdu als ikki varhugan av, hvat ið hent var.

Avvaringarnar trutu ikki. 14. apríl fekk skiparinn ikki ferri enn 5 fjarrit, ið boðaðu frá nógvum og stórum isfjollum; men skiparinn hevði eittans mál: at sigla við fullari ferð í amerikanska havi.

California var beint frammanfyrir »Titanic«; men tá tað skuldi fjarrita og siga frá, at nú var isurin so nógvur, at tað hevði lagt stilt, svaraði telegrafisturin á »Titanic«, ið var ovyriaður av at senda fjarrit til lands í USA: »Halt kjøft. Eg tali við Kap Race«.

60—70 METRA RIVA

Mangar vóru søgurnar um, at skipið als ikki kundi sokka; serstakliga orsakað av teimum vatnottu skottunum — 16 í tali. Sjálfvirk um forskipið fór í knas og við tí eini 4 av teimum vatnottu rúmunum, vildi tað ikki sokka; men »Titanic« seldi ikki stavnbeint á isfjallið — sigldi tvørturimót framvið isfjallinum, so tað fekk eina 60—70 m rívu í botnin.

Tá byggimeistarinn Thomas Andrews fekk at vita, hvussu mikil skaðin var, segði hann beinanvegin: »Skipið er deyðsdómt« — fyrri einari slíkari rívu nytta eingi vatnottu rúm.

FYRSTU SOS-BOÐINI

Fyrri fyrstu ferð í söguni sendi eitt skip hitt nýggja neyðakallið »SOS«. Einasta skip, ið kundi verð komið til hjálpar, »California«, svaraði ikki; telegrafisturin hevði lagt seg, og tá ið teir sóu neyðarkettirnar og onnur ljóstekin frá »Titanic«, hildu teir, at hetta mundi bert vera í spólini — tí »Titanic« kundi jú ikki sokka.

BJARGINGIN

»Titanic« hevði einans 20 bjargingar-bátar til 1178 fólk, men innborðu vóru 2208.

Bjargingarmannagongdin var: kvinnur og børn fyrst — men so soleiðis at skilja; tey ríku fyrst.

Soleiðis komu at vera í einum báti: ein enskur miðjónkur, kona hansara, skrivari hennara og tveir amerikamenn og so manningin, 7 menn, í alt 12 fólk í einum báti, sum var merktur at taka 40, og sum í slíkum umstøðum vælt kundi havt tikið 60—70.

Úrslitið av bjargingararbeiðinum var, at av teimum 143 kvinnunum á 1. plássi vóru 139 bjargaðar, av 93 á 2. plássi 78 og 179 á 3. plássi 98. Öll börnin á 1. og 2. plássi vóru bjargað, men bara 23 av 76 á 3. plássi.

Tað druknaðu fleiri børn á 3. klassa enn mannfólk á 1. klassa.

Í BJARGINGARLÖTUNI

Ymiskir vóru teir, sum við snildum

og á annan hátt royndu at sleppa sær í bátarnar; men stýrimenninir á »Titanic« vóru rættvísir og gjørdu sína skyldu, sjálfvirk um hetta ikki var so lætt.

Einstakar kvinnur valdu at vera eftir hjá monnunum og drukna við teimum.

Reiðarin hjá »Titanic« var millum tveir bjargaðu. Hetta hevði hann vølla mikla gleði av, men heima í Bretlandi royndu mætir menn at verja hesa niðungserð hansara og søgdu, at ein slíkur mann hevði slíkt stórfelag sum »White Star-line« ikki ráð at missa.

Byggimeistarinn Thomas Andrew var stórt seddur inni í rúmi, har hann stóð hendur í favn frammanfyrri einari stannmynd, ið bar orðini: Vegurin til hin nýggja heiminn.

BRETAR OG AMERIKUMENN — GENTLEMEN

Tey, ið kundu siga frá, vóru öll á einum máli um, at bretar og amerikamenn bóru seg sum — gentlemen, meðan serstakliga kinerarar og japanesarar eins og einstakir franskmen og ítaliarmenn bóru seg sum veselingar.

Mangar søgur hava gingið um, at tá skipið rættuliga tók at sokka, skuldi skipsorkestrið spæla: *Nærri min Gud til tín*, men hetta var ikki samsvarandi verunleikan, tí skipsorkestrið spældi dansmusikk til hin kalda endan.

»TITANIC« HVORVUR

Í alt fingur teir sett 18 bátar út.

Kl. 2.20 reisti skipið aftursteinið móti himli, men fólk ið royndu at halda sær sum best; men snøggliga slóknáði alt ljós umborð, og »Titanic« hvarv í Atlantshavinum.

Umboð á teimum 18 bátunum, ið lógu nakrar hundrad metrar burtfurá hoyrdu tey skriggi og róp frá mannagúgvini, ið bærðist móti havinum, kuld anum — og hvørum øðrum. Engin av bátunum kom til hjálpar, sjálfvirk um teir vælt kundu fært 4—500 fólk eftir.

Tá ið ein bátur ein tíma seinri leit aftur til vanlukkustaðið, fann hann 4, ið livdu; men ein teirra doyði skjótt eftir.

Ein maður — ein kokkur — var mentur at svimja frá skipinum og til bátarnar í tí raðuliga kuldunum. Hann hevði drukkið eina hálva flösku av whisky beint áðrenn hann leyp í havið.

»CARPATHIA« KEMUR FRAM

Kl. 4.00, júst sum soln, kom upp, kom »Carpathia« fram til vanlukkustaðið og fór at taka tey bjargaðu umboð — 705 í tali.

Kl. 8.50 var bjargingin at enda komin, og »Carpathia« setti kós móti amerikanskari havi.

Í sama tíma var blaðmannafundurin hildin á skrivstovu hjá »White Star-line« í New York, har ein stjórn ið stórleika sínur greiddi blaðmonnunum frá, at søgurnar um vanlukkuna einki hövdu við sannleikan at gera.

»Vit hava avgjørt alt á »Titanic«. Vit trúgva tað er ógjørligt at báturinn kann sokka.«

Bókun-blóð

»DANMARK ISLAND« eitt bók, ið komin er á bókmarknaðin. Rithøvundurin er Bjarni Gíslason, ið áður hevur skrivað nógv um íslensku handritini. Ið stórt stríð hevur staðið um — handritini, ið danska stjórnin vildi handa íslendingum; men sum tað eydnaðist konservativum og vinstru-politikarum at forða fyrri í fyrsta umfari. Í sambandi við ummæli av hesi bókini sigur fyrstjóðumáðurin J. Th. Arnfred m.a.:

»Nu er det vel sådan, at det store flertal af det danske folk og politikere synes, at de håndskrifter, der er skrevet af islendinge på Island og islandske forhold bør Island have; men gaver skal dog gives med maner. Det er da også en rimelig fordring. Man må så blot håbe, at det ikke — som det kan hende, når der går »politike« i en sag — går på den sædvanlige maner.«

HEIMSKENDA JAPANISKA FELAGIÐ MATSUSHITA HEVUR GJØRT HEIMSINS FYRSTA TANSISTOR-MOTOR, EITT HEILT OVANLIGT MOTOR-SLAG. NÝGGI MOTORURIN HEVUR ONGAN

komunmotor og ongar bustir, sum aðrir javnstreymsmotorar. Roknað verður við, at hesin motorurinn hevur 100 ferðir longri lívtíð enn vanligir motorar. Fyribils hava teir gjørt motorar í stóðinni frá 50 microwatt til 760 watt, og hava hesir upp í 600.000 umferðir um minutt. Av øðrum fyrimunum verða nevndir: ljóðdovvingin er so góð, at teir nærum ikki hoyrist um motorurinn gongur, mekaniska slíð er munandi minni enn í øllum øðrum motorum. Gjallari upplýsingar eru ikki fram komnir enn, og fyribils halda teir serkonu, at hesin motorurinn neyvan verður av so kollveltandi týdningi sum hin fyrsti bensinmotorurinn ella hin fyrsti dieselmotorurinn.

AKTUELT

— Lungnakreft. Det er bare sådan, at dette ord næppe bliver nævnt. I stedet lokkes der med mange penge, biler, huse o.s.v.; mens det, der jo faktisk er det vigtigste, næsten ikke nævnes, det er ikke fair. Piecen lokker og truer, men det væsentlige: Færen for lungnekraft, træder i baggrunden til fordel for biler, penge og huse. Men vi er jo efterhånden vant til at blive regnet for idioter.«

EITT 22 ÁRA MINNI

Tað var 13. apríl 1940 teir fyrstu bretska hermenninir vórðu settir á land í Føroyum. Dagin eftir takkar bretska herovastin fyrri góða móttøku, og sama dag sendi Hilbert, antmaður, út kunngerð, har tað millum annað verður sagt:

»I overensstemmelse med den britiske regerings meddelelse om midlertidig besættelse af Færøerne for at hindre tyske stridskræfter i at sætte sig fast her er britiske tropper i går landsat i Thorshavn og i dag på Østerø. Der vil senere kunne forventes landsætning af yderligere troppeskyer.

Denne besættelse af Færøerne er udelukkende af militær art og ændrer ikke andet i øernes hidtidige stilling end, hvad der følger af troppernes tilstedeværelse.

Det er en selvfølge, at øernes statslige og kommunale administration fortsættes som hidtil. Dansk mønt gælder således stadig, og de hidtil gældende love, anordninger, bekendtgørelser og andre love lige bestemmelser er stadig i kraft.

BEVERBROOK

FOLKAFLOKKURIN hevur aftaná seinara valdsgir og samarbeiðið við sambandsflokkun í 8 ár: so liðandi roynt at tikið upp aftur andstyggjiga ósýngar og danafiggindliga politikk sín; men ætlandi higartil úrslatast. Í hesum sambandi skivar »Dimmætting« m.a.: »MAN har ikke kunnet undgå at

mærke, at Folket flokken er blevet svært dygtig til at imitere kamelænen og antage farve efter omstændighederne. For få år siden, den gang partiet var repræsenteret i landets øverste styre, udviklede partiet så glimrende samarbejdsevner overfor danske embedsmænd her og danske politikere i København, at den traditionelle danske venlige måtte dog stærkt kritik for dens »skrækagitation« mod Folket flokken.

I det sidste par år har Folket flokken påny ihærdigt søgt at finde tilbage til sin gamle (for at sige det pænt) akademiske optræden overfor Danmark og ikke mindst overfor dansk administrative repræsentation her på øerne.

Folket flokken er med andre ord ved at genfinde noget af tonen fra før landstyreperioden. Det gamle refræn: »Hvad fanden rager det dig, er åbenbart påny under indøvelse, og det skal nok gøre indtryk i visse kredse.«

LUNGNAKREFT. »UNGE, PENGE OG TOBAK« eittur bóklingur, ið danskur bláðmaður hevur skrivað í sambandi við tiltekni móti tubbakroyking; men ymiskir eru menn á máli um, hvussu farið verður fram á hesum øki. Í sambandi við nevnda bókling skivar danskt skúla-bláð:

— Lungnekraften. Det er bare sådan, at dette ord næppe bliver nævnt. I stedet lokkes der med mange penge, biler, huse o.s.v.; mens det, der jo faktisk er det vigtigste, næsten ikke nævnes, det er ikke fair. Piecen lokker og truer, men det væsentlige: Færen for lungnekraft, træder i baggrunden til fordel for biler, penge og huse. Men vi er jo efterhånden vant til at blive regnet for idioter.«

MONTGOMERY, feltmarskallur, helt nýliga roðu í bretska millitera visindakollegium og segði bart út, at tað einasta Adenauer trongdi til, var eitt sindur av bláðan (eitur). Hann talaði millum annað fyrri 42 generalum, tá hann bar fram sína hugsan um Adenauer, ið hann helt vera so gamlan og veseligan, at ein litil dosis av nevnda ókrútssevni var nóg mikil at bæna fyrri honum. Montgomery legði aftur:

»Adenauer mátti fata, at tað er ógjørligt at sameina Tyskland. Vestur-tyskarar mugu vera vestanfyrir og eystur-tyskarar eystanfyrir. Um vit vilur kenna Eysturtyskland sum eitt ríki, vilja russar rýma hvarn, og vit áttu at gjørt tað sama fyrri vestan.«

LIVLANGT FONGSUL. Í Ostende í Belgíu er ein 22 ára gamlur maður dómur til deyða fyrri at hava dripið ein bilstjóra; men í Belgíu er deyðarevning veruliga verri enn deyðin.

tí har verður hin deyðadómur ikki tikin av døgum; men skal sita í fongslu hagar til hann doyri; hann verður m.a. strakaður av fólkavirðitinum eins og var hann deyður.

BEAVERBROOK, enski blaðkongurinn hevur í blaðið sínum »Daily Express« funnist harglaga í bretska kongahúsinum, ið hann heldur oyðsla ov mikil, og stjórnin; tí hon letur pening til hetta oyðlusemi. Philip, hertogi, hevur givið Beaverbrook svar uppá tilfalu og sagt: »Daily Express« er eitt forbannað ringt blað, á tremur av lygn og óndskap.